

Autor scenariusza: Marta Fronczek

Przedmiot: język polski

Poziom nauczania: poziom ponadpodstawowy, klasa 2.

Szkoła: XXI Liceum Ogólnokształcące im. św. Stanisława Kostki w Lublinie

Temat: : (Wielo)Kulturowe znaczenie przepaści na podstawie sonetu A. Mickiewicza „Droga nad przepaścią w Czufut-Kale”.

Czas trwania: 45 min

Cele ogólne:

- Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury oraz innych tekstów kultury, a także ich wzajemnej korespondencji.
- Kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich i tekstów kultury na różnych poziomach: dosłownym, metaforycznym, symbolicznym, aksjologicznym.
- Kształcenie kompetencji wielokulturowych.

Cele szczegółowe w odniesieniu do treści nauczania (wymagania szczegółowe z podstawy programowej):

Poziom wiadomości

A. Zapamiętywanie wiadomości. Uczeń:

- ✓ wykorzystuje w interpretacji utworów literackich kontekst biograficzny (I.1.15 ZP);
- ✓ rozpoznaje w tekście literackim środki wyrazu artystycznego poznane w szkole podstawowej; określa ich funkcje (I.1.4 ZP).

B. Zrozumienie wiadomości. Uczeń:

- ✓ rozpoznaje w utworze sposoby kreowania sytuacji lirycznej, interpretuje ją i wartościuje (I.1.10 ZP);
- ✓ wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe (I.1.8 ZP);
- ✓ odczytuje pozaliterackie teksty kultury, stosując kod właściwy w danej dziedzinie sztuki (I.2.6 ZP);

Poziom umiejętności:

C. Zastosowanie w sytuacjach typowych. Uczeń:

- ✓ interpretuje treści alegoryczne i symboliczne utworu literackiego (I.1.5 ZP).

D. Zastosowanie w sytuacjach problemowych. Uczeń:

- ✓ przedstawia propozycję interpretacji utworu, wskazuje w tekście miejsca, które mogą stanowić argumenty na poparcie jego propozycji interpretacyjnej (I.1.14 ZP);
- ✓ porównuje utwory literackie lub ich fragmenty, dostrzega kontynuacje i nawiązania w porównywanych utworach, określa cechy wspólne i różne; (I.1.13 ZP).

Cele wychowawcze:

- rozbudzanie ciekawości poznawczej uczniów oraz motywacji do nauki;
- ćwiczenie umiejętności krytycznego myślenia;
- kształcenie kompetencji wielokulturowych;

Metody pracy:

metoda tekstu przewodniego – ćwiczenia analizy i interpretacji utworu poetyckiego;
metoda podająca - pogadanka;
rutyny myślenia krytycznego – rutyna: MOST
metoda pogładowa - wizualizacja treści.

Formy pracy:

- praca indywidualna
- praca w parach
- zbiorowa

Środki dydaktyczne:

- Pyczek Waław, *Od „przepaści świata” do „otchłani człowieka”. Otchłań i przepaść w poezji Adama Mickiewicza w kontekście literatury oświeceniowej*, Roczniki Humanistyczne, tom 33, 1985 (fragmenty);
- Burzka-Janik Małgorzata, *W drodze do źródeł bytu. Symbolika czarnomorskiej przestrzeni w „Sonetach krymskich” Adama Mickiewicza*, dostęp internetowy: https://repozytorium.uwb.edu.pl/jspui/bitstream/11320/10497/1/M_Burzka_Janik_W_drodze_do_zrodel_bytu.pdf
- Herbert Zbigniew, *Przepaść Pana Cogito* [w:] *Pan Cogito* 1974;
- Zieliński Jan, *Wieczór ze Sławomirem Mrożkiem*, plakat, dostęp internetowy: <https://www.wydzielhist.uni.lodz.pl/wydarzenia/szczegoly/wystawa-estetyka-na-zawsze-sztuka-na-co-dzien-plakaty-jana-zielinskiego>

Kształtowane kompetencje kluczowe:

1. Porozumiewanie się w języku ojczystym.
2. Umiejętność uczenia się.
3. Świadomość i ekspresja kulturalna.

Przebieg lekcji:

I Faza przygotowawcza (ok.13 min.)

1. Czynności organizacyjne nauczyciela: przywitanie się, ustalenie etapów, zasad przebiegu lekcji.
2. Przypomnienie i utrwalenie wiadomości z lekcji poprzednich poprzez sformułowanie jednego pytania i jednego wniosku do poznanych sonetów krymskich A. Mickiewicza. Uczniowie prezentują swoją pracę. Na przedstawione pytanie odpowiedź formułuje inny uczeń wskazany przez nauczyciela (runda pytań).
3. Przedstawienie tematu lekcji: (Wielo)Kulturowe znaczenie przepaści na podstawie sonetu A. Mickiewicza „Droga nad przepaścią w Czufut- Kale”.
4. Zapoznanie uczniów z celami lekcji (cele sformułowane w języku ucznia) poprzez wyjaśnienie słów kluczowych użytych w temacie (przypomnienie kontekstu biograficznego) oraz metodami, które będą stosowane na lekcji.
5. Uczniowie czytają sonet Adama Mickiewicza „Droga nad przepaścią w Czufut-Kale” i zapisują swoje spostrzeżenia, używając rutyny krytycznego myślenia: Most, czyli 3 słowa, 2 pytania, 1 porównanie lub metaforę, które przychodzą im na myśl po

Wacław Pyczek, *Od „przepaści świata” do „otchłani człowieka”*. *Otchłań i przepaść w poezji Adama Mickiewicza w kontekście literatury oświeceniowej*.

Wniosek 2.

„Mirza – przewodnik pielgrzyma po świecie – przestrzega go przed tym, do czego ten dąży – przed odkryciem tajemnicy świata, dotarciem do prawdy (słowa-klucze: pielgrzym/poznanie/tajemnica świata). Nie może więc oczekiwać wykonania polecenia. Pielgrzym nie słuca głosu rozsądku (słowa-klucze: irracjonalizm/metafizyka) (...). Mickiewicz-wędrowiec-mystyk-pielgrzym osiągnął swój cel – zobaczył to, co zakryte przed oczami śmiertelnych. (...) Mówi o dotarciu do metaforycznego centrum wszechświata, w którym spotkać można Boga i uczestniczyć w jego boskiej wiedzy i sile.” (słowa-klucze: sens istnienia/odkrycie prawdy/wszechwiedza)

Małgorzata Burzka-Janik, *W drodze do źródeł bytu. Symbolika czarnomorskiej przestrzeni w „Sonetach krymskich” Adama Mickiewicza*

III Faza podsumowująca. Utrwalenie wiadomości (ok.7 min.)

1. Uczniowie wracają do wybranych przez siebie na początku lekcji słów kluczowych i porównują je z tymi, które podkreślili w tekstach naukowych. Rozmawiają w parach o tym, co jest tematem utworu. Formułują go, używając słów kluczowych. Uzupełniają zdanie: Sonet Adama Mickiewicza „Droga nad przepaścią w Czufut-Kale” mówi o ... (przykładowa odpowiedź: ... potrzebie poznania przez Pielgrzyma sensu istnienia wbrew próbie narzucenia racjonalnego oglądu świata; ... odkryciu we wglądzie przez Pielgrzyma w przepaść sensu istnienia i niemożności wyrażenia doznania metafizycznego słowami).
2. Utrwalenie wiadomości to porównanie dwóch tekstów, w których występuje motyw przepaści i odpowiedź na sformułowane polecenie: Czy Zbigniew Herbert w „Przepaści Pana Cogito” rozumie znaczenie przepaści tak, jak to ukazał Mickiewicz w sonecie „Droga nad przepaścią w Czufut-Kale”? W uzasadnieniu odpowiedzi sformułuj dwa argumenty – każdy w odniesieniu do obu tekstów. Uczniowie przedstawiają swoje odpowiedzi. Nauczyciel zwraca uwagę na poprawność ich budowy.
3. Ocena przez nauczyciela aktywności uczniów na lekcji oraz ewaluacja zajęć poprzez wystawienie przez uczniów oceny stopnia rozumienia zagadnień poruszanych na lekcji (skala od 0 (nic nie rozumiem) do 6 (rozumiem wszystko)).

IV Praca domowa:

Dla wszystkich: Zinterpretuj plakat Jana Zielińskiego w kontekście przesłania sonetu Adama Mickiewicza „Droga nad przepaścią w Czufut-Kale”. W odpowiedzi uwzględnij dwa elementy graficzne widoczne na plakacie.

Dla chętnych: Stwórz sketchnotkę (notatkę wizualną)/mapę myśli do dzisiejszej lekcji.